

ปัจจัยการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ชุดโลกสลัปสี่

นางสาวลัดดาวัลย์ กำแพงแก้ว

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-307-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17509907

THE FACTORS OF LOKSALABSEE'S DOCUMENTARY
TELEVISION PROGRAM PRODUCTION

MISS LADDAWAN KAMPHANGKAEW

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Mass Communication
Graduate School
Chulalongkorn University

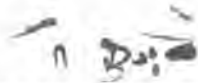
1996

ISBN 974-634-307-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

ปัจจัยการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ชุดโลกกลับสี
นางสาวลัดดาวัลย์ กว้างแก้ว
การสื่อสารมวลชน
รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

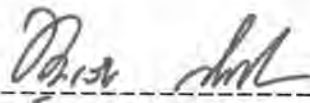
-----คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูรธรรม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

-----ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกาเยะ)

-----อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

-----กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

ลัดดาวัลย์ กำแพงแก้ว : ปัจจัยการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ชุดโลกสลบสี (THE FACTORS OF LOKSALABSEE'S DOCUMENTARY TELEVISION PROGRAM PRODUCTION)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.จุมพล รอดคำดี, 199 หน้า. ISBN 974-634-307-6

การวิจัย ซึ่งคุณภาพครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการผลิตในแต่ละขั้นตอนของรายการสารคดีโทรทัศน์ชุดโลกสลบสี (พ.ศ. 2531-2536) เฉพาะชุดที่ผลิตขึ้นโดยฝีมือของคนไทย และเพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตรายการนี้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาในฐานะที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในองค์กร

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการผลิตรายการ "โลกสลบสี" นั้น มีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับรายการทั่วไป เพียงแต่แตกต่างกันในรายละเอียดตามปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็สามารถวิเคราะห์ได้เป็น 2 ลักษณะคือ "ปัจจัยภายใน" และ "ปัจจัยภายนอก" เนื่องจากตัวองค์กรผู้ผลิตรายการนั้นไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวในระบบสังคม แต่ต้องอาศัยความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ๆ ที่อยู่ภายนอกด้วย

สำหรับปัจจัยภายใน ได้แก่ 1. ภาพลักษณ์ขององค์กร 2. ระบบการบริหารงาน 3. ความสามารถของบุคลากร 4. งบประมาณการผลิต 5. เทคโนโลยีการผลิต 6. คุณภาพของรายการ 7. การประชาสัมพันธ์ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1. แหล่งข้อมูลและเหตุการณ์ต่าง ๆ 2. ภาวะทางการตลาด 3. รสนิยมและทัศนคติของผู้ชม 4. นโยบายของสถานีโทรทัศน์ 5. นโยบายของผู้สนับสนุนรายการ 6. แรงกดดันทางสังคมและการเมือง ซึ่งเกือบทุกปัจจัยที่กล่าวมานั้นสามารถก่อให้เกิดผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ แต่ทั้งนี้มิอาจระบุได้ชัดถึงระดับของอำนาจในการสร้างผลกระทบของปัจจัยแต่ละตัว จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรผู้ผลิตรายการ "สารคดีโทรทัศน์เชิงข้อมูล" ที่ควรจะต้องร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องปรับปรุงแก้ไข "ปัจจัยเชิงลบ" ให้กลายเป็น "ปัจจัยเชิงบวก" เพื่อสร้าง "คุณภาพ" ให้เกิดขึ้นนั่นเอง

ภาควิชา ..... การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา ..... การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

##C550445 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD : FACTORS/LOKSALABSEE/DOCUMENTARY

LADDAWAN KAMPHANGKAEW : THE FACTORS OF LOKSALABSEE'S DOCUMENTARY TELEVISION PROGRAM PRODUCTION. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF.JOOMPOL RODCUMDEE. 199 PP. ISBN 974-634-307-6

The aim of this qualitative research is to thoroughly examine the entire production process of a TV documentary series "Loksalabsee" from A.D.1988 to A.D.1993 (Thai production only) in order to find out the factors affecting the production of this program both positively and negatively. The methodology used in this study includes depth interview and observation by the researcher who has working experience in this production house.

The findings of the study indicate that the production of "Loksalabsee" shares a similar process with other TV programs. However, due to the fact that the producer does not operate independently within the social system but has an interactive relationship with other external organizations, there are subtle differences in the production process which can be categorized as "internal factors" and "external factors"

The internal factors include corporate image, management, competence of staff, budget, production technology, program quality and publicity. The external factors, on the other hand, include information supply and events, marketing situation, audience interest, TV station policy, financial backer's policy as well as social and political pressures. Virtually every factor cited above can affect the production of the program in a positive or negative way. However, the degree of impact created by each factor cannot be specified. Hence, it is the responsibility of the producer of "informational documentary" as such to co-operate with relevant organizations in order to turn the "negative factors" into "positive factors", thereby maintaining a state of equilibrium in the final outcome.

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....

สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....

ปีการศึกษา.....2538.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ในที่สุดวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ชุด โลกสลับสี" ฉบับนี้ ก็สำเร็จลงได้ หลังจากพากเพียรมาเป็นระยะเวลายาวนานพอสมควร ทั้งนี้ก็ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากคณาจารย์ทุกท่านของผู้ศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รศ.จุมพล รอดคำดี อาจารย์ที่ปรึกษา, รศ.ดร.ศิริชัย ศิริกาเยะ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และผศ.ขวัญเรือน กิติวัฒน์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งของท่าน เพื่อให้ข้อ เสนอแนะอันมีความสำคัญต่อ งานวิจัยในครั้งนี้

การรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากพี่ๆ น้องๆ ทั้งศิษย์เก่าและใหม่ชาวแปซิฟิกทุกท่าน ซึ่งถือว่าได้อ่านวยประโยชน์อย่างมากต่อ การศึกษาด้านสารคดีโทรทัศน์ของไทย ขอขอบคุณผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท.และคุณสำราญ ฉัตรโท หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าว ในฐานะผู้บังคับบัญชาของผู้ศึกษา ที่เล็งเห็นความสำคัญของงานวิจัย, คุณทรงวุฒิ อินทจักร ซึ่งช่วยเหลือให้ผู้ศึกษาได้บรรจุบันทึกข้อมูลทุกตัวอักษร ออกมาเป็นรูปเล่มได้ด้วยตนเอง, คุณช่อพกา วิริยานนท์ ผู้ซึ่งมีปากเป็นเอกช่วยแก้ปัญหาได้เมื่อภัยมาถึงตัว รวมทั้งมิตรสหายชาว MC.3 (ภาคนอกเวลาราชการ) อันเป็นที่รักทุกคน และที่สำคัญ คือ คุณภัทมัย อินทจักร บุคคลที่คอยเป็นกำลังใจให้ต่อสู้กับความท้อถอยได้ จนเป็นผลสำเร็จ

เหนือสิ่งอื่นใดคือความรักและกำลังใจที่ท่วมท้นให้เสมอมาจากพ่อและแม่ ในรูปของการสนับสนุนด้านการศึกษา ดังนั้นหากจะมีความสำเร็จใดๆเกิดจากงานวิจัยครั้งนี้ ก็ถือได้ว่าเป็นความตั้งใจตอบแทนพระคุณของท่านทั้งสอง จากเบื้องลึกของใจผู้ศึกษานั่นเอง

ลัดดาวัลย์ กำแพงแก้ว

9 พฤษภาคม 2539

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาในการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
ข้อตกลงเบื้องต้น	4
ข้อจำกัดในการวิจัย	5
ข้อสันนิษฐานการวิจัย	5
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
ประเภทของสารคดีโทรทัศน์	7
กระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์	10
องค์ประกอบของระบบองค์กรสื่อสารมวลชน	12
ปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์กรสื่อสารมวลชน	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 3	ระเบียบวิธีศึกษา	23
	แหล่งข้อมูล	23
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
	การวิเคราะห์ข้อมูล	27
	การเสนอรายงาน	28
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	28
บทที่ 4	กระบวนการผลิตรายการสารคดีโทรทัศน์ชุดโลกสลัปสี	29
	ความเป็นมา	
	ขององค์กรผู้ผลิตรายการสารคดีโลกสลัปสี	29
	จุดกำเนิดแนวคิดหลัก	
	ของรายการสารคดีโลกสลัปสี	34
	โครงสร้างภายใน	
	ขององค์กรผู้ผลิตรายการสารคดีโลกสลัปสี	38
	บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	
	กับกระบวนการผลิตรายการสารคดีโลกสลัปสี	43
กระบวนการผลิต		
รายการสารคดีโลกสลัปสี	53	
บทที่ 5	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตรายการสารคดีชุดโลกสลัปสี	92
	ปัจจัยที่ส่งผลในเชิงบวก	
	ต่อกระบวนการผลิตรายการสารคดีโลกสลัปสี	95
	ปัจจัยภายใน	95
	ปัจจัยภายนอก	103

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัญหาและอุปสรรค	
ในการผลิตรายการสารคดีโลกสลัปสี.....	112
ปัญหาจากปัจจัยภายใน.....	112
ปัญหาจากปัจจัยภายนอก.....	121
ปัจจัยที่ส่งผลในเชิงลบ	
ต่อกระบวนการผลิตรายการสารคดีโลกสลัปสี.....	127
ปัจจัยภายใน.....	127
ปัจจัยภายนอก.....	134
บทที่ 6 สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	139
สรุปผลการศึกษา.....	139
ข้อเสนอแนะ.....	143
รายการอ้างอิง.....	148
ภาคผนวก.....	151
ก. ตัวอย่างข้อมูลจำเพาะ	
ของรายการสารคดีโลกสลัปสี.....	152
ข. รางวัล	
ของรายการสารคดีโลกสลัปสี.....	186
ค. ประมวลภาพเบื้องหลังการถ่ายทำ	
ของรายการสารคดีโลกสลัปสี.....	189
ประวัติผู้เขียน.....	199

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลงานสารคดี"โลกสลับสี" ที่ออกอากาศในปี พ.ศ.2533-2536.....	56-57

สารบัญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 Schematic Representation of the mass media as a social system.....	12
2 องค์ประกอบของระบบองค์กรสื่อสารมวลชน ในฐานะที่เป็นระบบหนึ่งในสังคม.....	13
3 The Media Organization in a Field of Social Force.....	18
4 องค์กรสื่อสารมวลชน ท่ามกลางภาวะแวดล้อมทางสังคม.....	19
5 ความสัมพันธ์ระหว่าง ระบบ"โครงสร้างภายใน"กับ"สภาพแวดล้อมภายนอก" ของบริษัทแพซิฟิก อินเตอร์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด.....	41
6 โครงสร้างการปฏิบัติงาน ของสารคดี"โลกสลัปส์".....	42
7 ปัจจัยที่ส่งผล ต่อกระบวนการผลิตรายการสารคดีโลกสลัปส์.....	142